

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

313

Przyszłość rachunkowości i sprawozdawczości – założenia, zasady, definicje Kierunki zmian prawa bilansowego w Polsce

Redaktorzy naukowi

Zbigniew Luty

Aleksandra Łakomiak

Alicja Mazur

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-319-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	7
Dorota Adamek-Hyska: Założenia koncepcyjne sprawozdań budżetowych	9
Hanna Czaja-Cieszyńska: „Nie” dla MSSF dla MSP w Unii Europejskiej – słuszna decyzja czy duży błąd?.....	25
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Rachunkowość małych przedsiębiorstw – diagnoza i propozycje modyfikacji prawa bilansowego.....	35
Małgorzata Kamieniecka: Sprawozdawczość MŚP w zakresie odroczonego podatku dochodowego – propozycje zmian	46
Anna Kasperowicz: Pojęcie kontroli w kontekście uznawania przychodów .	58
Tomasz Kondraszuk: Uproszczona ewidencja czy uproszczona sprawo- zdawczość w sektorze mikroprzedsiębiorstw?.....	74
Alicja Mazur: Pomiar wartości przychodów według projektu międzyrodo- wego standardu dotyczącego przychodów	84
Lucyna Poniatowska: Rezerwy w rachunkowości – ewolucja podejścia i per- spektywy zmian	100
Adrian Ryba: Ewidencja i wycena inwestycji zgodnie z ustawą o rachunko- wości – artykuł dyskusyjny	110
Aleksandra Sulik-Górecka: Koncepcja zmiany zasad prezentacji kapitału w sprawozdaniu finansowym zamkniętych funduszy inwestycyjnych	127
Gyöngyvér Takáts: Koncepcja sprawozdawczości finansowej mikropodmio- tów – przyczynek do dyskusji.....	137
Grażyna Voss, Piotr Prewysz-Kwinto: Zintegrowane systemy ewidencyjne	148
Mateusz Wilczewski: Wpływ wyceny kart zawodniczych na bilans klubu piłkarskiego.....	159
Edward Wiszniowski: Model szacowania Utraty wartości instrumentów fi- nansowych w założeniach MSSF 9 – rachunkowość czy inżynieria finan- sowa?	170
Paweł Zieniuk: Ujawnienia informacji o wartościach szacunkowych w spra- wozdaniu finansowym – wyzwanie dla biegłego rewidenta.....	189
Katarzyna Żuk: Ujęcie księgowe pomocy finansowej uzyskiwanej przez wstępnie uznane grupy producentów owoców i warzyw	199

Summaries

Dorota Adamek-Hyska: Conceptual framework of budgetary reports.....	24
Hanna Czaja-Cieszyńska: ”No” to IFRS for SMEs in the European Union – the right decision or a big mistake?	34

Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Accounting of small enterprises – diagnosis and proposals for modification of accounting law	45
Małgorzata Kamieniecka: Deferred income tax in the reporting of SMEs – proposals for change	57
Anna Kasperowicz: Concept of control in the context of income recognizing	73
Tomasz Kondraszuk: Simplified recording or simplified reporting in the sector of microenterprises	83
Alicja Mazur: Revenue measurement according to the proposal of a new international standard	99
Lucyna Poniatowska: Reserves in accounting – evolution of approach and perspectives of changes	109
Adrian Ryba: Recording and measurement of investments in accordance with the accounting act – discussion article	126
Aleksandra Sulik-Górecka: The rules of capital presentation in the financial report of close-end investment funds in the light of law	136
Gyöngyvér Takáts: Financial reporting concept of micro entities – discussion paper	147
Grażyna Voss, Piotr Prewysz-Kwinto: ERP systems	158
Mateusz Wilczewski: The influence of players’ registration rights on a football club’s balance sheet	169
Edward Wiszniowski: A model for estimating the loss of value of amortised cost financial instruments as per the accounting standards requirements 9 IFRS – accounting or financial engineering?	188
Paweł Zieniuk: Disclosures of estimated values in financial statements – a challenge for auditor	198
Katarzyna Żuk: Accounting presentation of financial grants received by the pre-recognized groups of fruit and vegetables producers	212

Mateusz Wilczewski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW WYCENY KART ZAWODNICZYCH NA BILANS KLUBU PIŁKARSKIEGO

Streszczenie: W niniejszym artykule poruszono problem jednej z pozycji znajdujących się w bilansie klubu sportowego, jaką są karty zawodnicze. Kolejne części dotyczą warunków formalnych kart zawodniczych oraz ich wyceny, amortyzacji, aktualizacji wartości, aby dać jak najpełniejszy obraz tej pozycji bilansowej. Przedstawiono informacje dotyczące manipulacji wartością aktywów. Dokonano również weryfikacji hipotez oraz ogólnie podsumowano problem wyceny kart zawodniczych w kontekście manipulacji, przy wykorzystaniu literatury przedmiotu. Artykuł nawiązuje do sprawozdań finansowych kilku znanych polskich i zagranicznych klubów piłkarskich. Przedstawiono w nim przykład dotyczący wpływu wyceny karty zawodniczej na wartość aktywów.

Słowa kluczowe: wycena, karta zawodnicza, manipulacja, bilans.

1. Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie, że karty zawodnicze, a konkretniej prawa do nich nabyte w wyniku transferu, powinny być traktowane jako istotny element sprawozdania finansowego klubu sportowego z punktu widzenia możliwości manipulacji wielkością sumy aktywów. W kontekście niniejszego artykułu postawić można następujące hipotezy: coraz bardziej skomercjalizowany świat sportu w znacznym stopniu upodabnia kluby piłkarskie do jednostek gospodarczych, a wyceniając kartę zawodniczą zgodnie z zasadami prawa bilansowego, można do pewnego stopnia ukształtować obraz ekonomiczny jednostki.

Podstawowym celem stosowania rachunkowości oraz prowadzenia ewidencji księgowej jest dostarczanie informacji potencjalnym inwestorom, kontrahentom i innym zainteresowanym podmiotom. Informacje te powinny cechować się prawdziwością i rzetelnością. W celu zapewnienia istnienia niniejszych wartości w praktyce gospodarczej stosuje się kontrole, które sprawdzają zgodność praktyk z prawem. Przykładową grupą zasad, jakie jednostka gospodarująca musi zachować, są zasady rachunkowości obejmujące między innymi zasadę istotności [Gut 2006, s. 53-54]. Istnieje możliwość dokonywania pewnych manipulacji wartościami księ-

gowymi. Działania te mogą odbywać się w granicach prawa i stanowić swego rodzaju „fryzowanie” sprawozdania finansowego. Praktyka ta powszechnie znana jest w literaturze pod pojęciem „kreatywna rachunkowość”. W przypadku popełniania wykroczeń prawnych i dokonywania oszustw księgowych zastosowanie ma termin „agresywna rachunkowość” [Gut 2006, s. 8]. Skłonności do naginania przepisów w rachunkowości nie są nowym zjawiskiem. „Nigdy jednak nie stanowiły one takiego zagrożenia dla stabilności światowego systemu finansowego jak obecnie, co wynika z postępującej liberalizacji przepływu kapitałów [...], w skutek czego wzrósł stopień niepewności co do przetrwania na rynku w warunkach zaostrzającej się konkurencji i gwałtownych zmian zachodzących we wszystkich strefach życia społecznego i gospodarczego” [Tokarski 2007, s. 339]. Obecnie bardzo popularną praktyką staje się korzystanie z wyceny według wartości godziwej, opartej często na przybliżonej wartości rynkowej, w celu odzwierciedlenia bieżącej wartości pozycji księgowych. Owe przybliżenia dopuszczają możliwość wahań wartości składników aktywów, co wraz ze związaną z wartością godziwą aktualizacją wyceny stwarza możliwość pewnego jej kształtowania w pożądanym sposób [Wąsowski 2010, s. 110-113].

Powszechnie znanym ostatnimi czasy zjawiskiem w podmiotach gospodarujących jest zwiększanie się udziału wartości niematerialnych i prawnych w ogólnej sumie aktywów. Komercjalizacja sportu powoduje, że trendy charakterystyczne dla spółek rynkowych zaczynają dotyczyć właśnie klubów sportowych. Analizując sprawozdania finansowe czołowych klubów piłkarskich, zarówno polskich, jak i zagranicznych, łatwo zauważyć, że wartości niematerialne i prawne tworzą w dużej mierze transfery zawodników. Rynek piłkarski wiąże się obecnie z transferami o wartościach nierzadko przekraczających 20 milionów euro. Jest on także bardzo dynamiczny. Zmiana wartości rynkowej karty zawodniczej może osiągnąć kilkanaście milionów euro w sezonie. Prawidłowa wycena tego składnika aktywów przez klub sportowy może mieć kluczowe znaczenie dla jego pozycji i sytuacji ekonomicznej. W wyniku charakterystyki rynku piłkarskiego wycena ta nie należy do najłatwiejszych i może wiązać się ze świadomym kształtowaniem sumy aktywów jednostki [Comporek 2013, s. 4]. Warto zatem przyjrzeć się dokładniej zagadnieniu zawodnika piłkarskiego w kontekście prawa bilansowego.

2. Warunki formalne kart zawodniczych jako wartości niematerialnych i prawnych

Zgodnie z MSR 38 – „Wartości niematerialne i prawne”, aby dany niepieniężny zasób, niebędący w postaci fizycznej, został uznany za składnik wartości niematerialnych i prawnych, muszą zostać spełnione następujące kryteria:

- możliwość wyodrębnienia takiego składnika w sposób jednoznaczny – umożliwiającą jego odsprzedaż,
- swobodna kontrola składnika sprawowana przez dany podmiot,
- przysporzenie przyszłych korzyści ekonomicznych jednostce posiadającej.

W kwestii spełnienia pierwszych dwóch kryteriów warto powołać się na artykuł W. Cajsła [2001] *Charakter prawny karty zawodniczej (karty zgłoszenia)*. Autor stwierdza, że choć brakuje regulacji ustawowych dotyczących kart zawodniczych (traktują o niej głównie przepisy wewnętrzne związków sportowych, takich jak Polski Związek Piłki Nożnej), to w rozumieniu przepisów Kodeksu cywilnego odpowiada ona swoim charakterem i formą prawną instytucji znaku legitymacyjnego i przyrównać ją można do papieru wartościowego. Przedmiotem transferu między dwoma klubami jest karta zawodnicza, stanowiąca prawo do gry danego zawodnika tylko w barwach nabywcy przez określony czas. Cenę transferową na podstawie kontraktu rozumie się jako wartość, jaką nowy klub musi zapłacić poprzedniemu za odstąpienie karty zawodniczej [Comporek 2013, s. 3-5]. W związku z powyższym istnieje możliwość jednoznacznego wyodrębnienia tego składnika aktywów i sprawowania nad nim swobodnej kontroli przez podmiot posiadający.

Umiejętności piłkarskie zawodników przekładają się bezpośrednio na sukcesy klubów piłkarskich. Sukcesy te warunkują wzrost przychodów w wyniku m.in.: wygrywanych meczów, większej liczby sponsorów, sprzedaży biletów, odsprzedaży kart zawodniczych innym klubom. Na podstawie sprawozdania finansowego klubu Borussia Dortmund za rok 2011/2012 wiemy, że transfery piłkarskie stanowiły 12,4% przychodu (kwota 26 130 000 euro) i były ponad dwukrotnie większe niż w sprawozdaniu za rok wcześniejszy. Świadczy to niewątpliwie o istotnym wpływie niniejszej pozycji na sytuację finansową klubu. Umiejętności każdego zawodnika grającego w barwach konkretnego klubu piłkarskiego są mierzalne na podstawie choćby wskaźników skuteczności w meczach, przeprowadzanych okresowo testów sprawności. Sama wycena karty zawodniczej jako wartości niematerialnej i prawnej, omówiona dokładniej w dalszej części artykułu, może być dokonana na podstawie informacji pomocniczych, pochodzących z niemieckiego serwisu www.transfermarkt.de, specjalizującego się w ocenie i wycenie poszczególnych zawodników. Efekt takiej wyceny jest potocznie zwany „wartością rynkową zawodnika” lub „ceną zawodnika”. Niewątpliwie z założenia transfer gracza ma przysporzyć korzyści klubowi nabywającemu prawa do jego gry.

Na podstawie przedstawionych powyżej argumentów można stwierdzić, iż karta zawodnicza spełnia wymienione kryteria definicji wartości materialnych i prawnych.

Należy także wspomnieć, że niniejsze prawo musi pochodzić z transakcji transferu w drodze nabycia do niego tytułu. W przeciwnym wypadku, jeżeli zawodnik jest wychowankiem klubu lub gdy prawo do karty zostało nabyte „za darmo” – w wyniku wygaśnięcia kontraktu z innym klubem, wartość jego karty zawodniczej ewidencjonowana jest pozabilansowo i będzie przydatna dopiero w momencie sprzedaży.

3. Metody wyceny kart zawodniczych

Przepisy międzynarodowe [MSR 38] pozwalają na wybór jednej z dwóch metod wyceny wartości niematerialnych i prawnych, opartych na:

- cenie nabycia lub koszcie wytworzenia,
- wartości przeszacowanej (istnieje aktywny rynek).

Najczęściej występującą formą nabycia w przypadku praw do kart zawodniczych jest nabycie w ramach indywidualnej transakcji. Na podstawie przeanalizowanych na potrzeby artykułu sprawozdań finansowych, można stwierdzić, że polskie kluby najczęściej decydują się w takim przypadku na metodę ceny nabycia, którą korygują o odpisy umorzeniowe i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Zgodnie z MSR 8 – „Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” należy wskazać w informacji dodatkowej, która z metod została wybrana i czy w przypadku ceny nabycia składa się na nią wyłącznie wartość transferu, czy może jest ona powiększona o prowizje menedżerskie i inne opłaty związane z transferem [Węgrzyńska 2011, s. 779]. Na przykład Lechia Gdańsk w sprawozdaniu finansowym za rok 2011 za cenę nabycia uznawała wyłącznie wartość transferu, podczas gdy Manchester City w sprawozdaniu za 2011/2012 rok ujawnił, że stosował powiększenie wartości aktywów o koszty pośrednie związane z transferem (łącznie wartość zakupionych piłkarzy w księgach w wartości początkowej: 90 455 000 GBP). Większe europejskie kluby stosują jednak metodę opartą na wartości przeszacowanej, aktualizując wartość swoich kart zawodniczych zgodnie z wartością godziwą, ustalaną poprzez odniesienie do aktywnego rynku. Zgodnie z MSR 8 częstotliwość tych aktualizacji powinna być dostosowana do tego, aby nie dopuszczać do sporych rozbieżności między wartością bilansową i godziwą. Wartość godziwa jest to kwota, jaką można by uzyskać za dany składnik majątku w przypadku hipotetycznej jej sprzedaży, pod warunkiem, że obie zainteresowane strony są dobrze poinformowane [Wąsowski 2010, s. 110]. Borussia Dortmund stosuje, w przytoczonym już wcześniej sprawozdaniu, rozwiązanie wykorzystujące wartość godziwą do wyceny w przypadku, gdy jest ona niższa od kosztu poniesionego na nabycie danej karty zawodniczej.

Istnieje też pewna możliwość, że dana karta zostanie nabyta w drodze wymiany aktywów bądź połączenia spółek. Wtedy do wyceny zostanie zastosowana koncepcja wartości godziwej (transakcja o charakterze handlowym). W rocznym sprawozdaniu finansowym za 2010/2011 klubu Arsenal Londyn znaleźć można właśnie taki zapis w sytuacji bezgotówkowego transferu zawodnika. Przy wycenie godziwej pomocny może się okazać wspomniany wcześniej niemiecki serwis, mogący pełnić funkcję aktywnego rynku. Aby rynek został uznany za aktywny, zgodnie z par. 7 MSR 38 niezbędne jest spełnienie trzech kryteriów: przedmiot obrotu na rynku powinien być jednorodny (przedmiotem transakcji są karty zawodnicze), zazwyczaj w dowolnym momencie można znaleźć zainteresowane strony transakcji (serwis zawiera informacje otwartych okresów transferowych w poszczególnych krajach), ceny podawane są do publicznej wiadomości (wartości transferów są publikowane w serwisie na bieżąco). Choć serwis sam w sobie nie stanowi platformy transferowej, może on być wykorzystywany w celu ustalania cen transferowych, pozwala na porównanie wartości aktualnych, historycznych kart zawodniczych oraz dokonywanych transferów.

4. Amortyzacja kart zawodniczych

Metody amortyzacji dopuszczane przez przepisy międzynarodowe [MSR 38] są następujące:

- metoda liniowa,
- metoda degresywna,
- metoda oparta na jednostkach produkcji

Należy też pamiętać o dopasowaniu odpowiedniego okresu amortyzacji opartego na przewidywanym czasie użyteczności składnika aktywów, który wraz z metodą amortyzacji należy wyszczególnić w informacji dodatkowej w sprawozdaniu finansowym jednostki [MSR 8]. Zazwyczaj brakuje jakichkolwiek przesłanek, aby wybrać inną niż liniowa metodę amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych. Ostatnia z wymienionych wyżej metod w ogóle nie może dotyczyć kart zawodniczych. W praktyce regułą jest, że odpisów umorzeniowych tych aktywów dokonuje się właśnie metodą liniową, a okres amortyzacji ustala się zgodnie z długością kontraktu z danym zawodnikiem (zazwyczaj od 1 do 10 lat). We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego za rok 2011 i 2010 takich klubów, jak Lechia Gdańsk, Zagłębie Lubin, WKS Śląsk Wrocław, występują dokładnie te same postanowienia dotyczące amortyzacji kart zawodniczych.

Istotnym elementem amortyzacji jest też ustalenie wartości, która będzie jej podlegać. Powinno się zatem określić wartość rezydualną, czyli taką, jaka wystąpi po okresie użytkowania danego składnika majątku. Najczęściej kluby piłkarskie uznają, że wartość rezydualna kart zawodniczych wynosi zero. Oczywiście istnieje możliwość, że w wyniku kontraktu dwóch klubów jedna ze stron zobowiąże się do odkupienia karty zawodniczej po określonej cenie po pewnym okresie od drugiej strony. Wtedy można jasno określić wartość rezydualną i pomniejszyć o nią kwotę podlegającą amortyzacji.

Według sprawozdania finansowego Arsenal Londyn wartość rocznej amortyzacji kart zawodniczych na dzień 1.06.2010 wyniosła 21 658 000 funtów, co w porównaniu z wartością amortyzacji aktywów trwałych (12 644 000 funtów) stanowi 65% całkowitej wartości odpisów umorzeniowych. Porównanie to świadczy o wadze kart zawodniczych, prezentowanych w bilansie.

5. Utrata wartości aktywów

Oprócz planowanej utraty wartości rozumianej jako amortyzacja jednostka może doświadczyć nieplanowanej utraty związanej z czynnikami losowymi. Dużym problemem w klubach piłkarskich jest umiejętność przewidywania: osiągnięć, kontuzji, spadków i wzrostów formy gracza, które mają decydujący wpływ na wartość jego karty w bilansie. Stosując się zatem do założeń MSR 36 – „Utrata wartości aktywów”, należy stwierdzić, że utrata wartości składnika następuje, gdy jego wartość bilansowa jest wyższa od jego wartości odzyskiwalnej (wartość godziwa pomniej-

szona o koszty doprowadzenia do sprzedaży lub wartość użytkowa składnika, zależnie od tego, która z nich jest wyższa). Przykładowo, w każdym z wprowadzeń do sprawozdań polskich klubów piłkarskich, przytoczonych we wcześniejszej części artykułu, widnieje zapis dotyczący stosowania odpisów z tytułu trwałej utraty wartości (sformułowanie stosowane przez polskie przepisy bilansowe), które niewątpliwie trzeba uwzględnić ze względu na możliwość wystąpienia głównie kontuzji zawodników, znaczącego spadku formy, co wynika ze specyfiki branży.

Przepisy międzynarodowe określają szczegółowo sytuacje, w których należy dokonać odpisu aktualizującego [MSRF 36]. Przykładem przesłanki pochodzącej ze źródła zewnętrznego jest znacznie większa utrata wartości rynkowej danego składnika aktywów w ciągu okresu niż ta, którą można było przewidzieć w wyniku upływu czasu normalnego użytkowania. Ze źródła wewnętrznego pochodzi między innymi przesłanka dotycząca utraty przydatności danego składnika aktywów i jego fizycznego uszkodzenia.

6. Możliwości manipulowania sumą aktywów poprzez kreowanie wartości karty zawodniczej

Przy ustalaniu prawidłowej wartości karty zawodniczej dana spółka powinna wykazywać się bezstronnością. MSRF 540 – „Badanie wartości szacunkowych”, w tym szacunków wartości godziwej i powiązanych ujawnień jasno stanowi w par. 124, że stronniczość może przyczynić się do powstania zastrzeżeń podczas kontroli biegłego rewidenta. Niemniej jednak spółka dokonująca wyceny praw do gry zawodników w sposób subiektywny, nie narazi się na negatywną opinię o sprawozdaniu finansowym, gdy zniekształcenia wartości nie będą istotne [MSRF 320]. Należy także pamiętać o wspomnianej wcześniej specyfice branży, opierającej się w dużej mierze na zmienności w wyniku, niedających się przewidzieć spadkach i wzrostach formy oraz kontuzjach. Niniejszy fakt dodatkowo utrudnia precyzyjną wycenę tego typu wartości niematerialnych i prawnych, co przyczynić się może do odpowiedniego jej kształtowania w ramach systemu rachunkowości.

Manipulacje wartością zarówno kart zawodniczych, jak i pozostałych składników aktywów mogą polegać na zawyżeniu lub zaniżeniu sumy aktywów w bilansie. Podwyższenie sumy bilansowej może przyczynić się do lepszego wizerunku ekonomicznego spółki, spełnienia określonych kryteriów finansowych wymaganych między innymi przez dawców kapitału czy do przyciągnięcia nowych inwestorów, co z punktu widzenia klubów wydaje się szczególnie istotne [Gierusz 2010]. Podwyższenie wartości karty zawodniczej można osiągnąć już w chwili jej nabycia w wyniku uznania podczas wyceny karty prowizji menedżerskich i dodatkowych opłat transferowych, tak jak czyni to część wcześniej wspomnianych klubów. Ponadto sam model wyceny oparty na wartości godziwej w szczególności stwarza przestrzeń do podwyższania sumy bilansowej. Wartość godziwa może być określona nie tylko na podstawie ceny z aktywnego rynku, ale również na podstawie innych rodzajów

cen oraz szacowań ekspertów [Wąsowski 2010, s. 110]. Bazując chociażby na wycenach niemieckiej strony [www.transfermarkt.de], można zauważyć, że wartość piłkarzy dosyć często się zmienia, co poprzez zastosowanie odpisów aktualizujących pozwala na podwyższenie wartości początkowej grupy aktywów w księgach.

Z drugiej strony mogą wystąpić sytuacje zaniżania wartości. Powodami takiego kształtowania sumy bilansowej mogą być: chęć budowania stabilnego wizerunku, spodziewane kłopoty ekonomiczne w przyszłości, zniżenie wartości spółki celem szybszej sprzedaży [Wąsowski 2010, s. 110]. Według W. Wąsowskiego przedstawienie obrazu gorszego od rzeczywistego może nastąpić, „gdy istnieje potrzeba wykazania dynamiki wzrostu w przyszłym okresie, zamierza się nie wypłacić dywidendy właścicielom, osłabić presję załogi na wzrost wynagrodzeń [...], zaniżyć wartość przedsiębiorstwa, po to aby je wykupić” [2010, s. 31]. W przypadku utraty wartości rynkowej tworzony jest odpis aktualizujący, który na dany moment może zaniżyć wartość aktywów. Jeżeli w przyszłości nastąpi taka potrzeba i możliwość, można dokonać odwrócenia odpisu, tym samym stabilizując w pewnym stopniu zaistniałą sytuację ekonomiczną spółki.

Warto wspomnieć, że w przypadku kart zawodniczych nie ma raczej możliwości, aby bezpośrednio manipulować okresem czy stawkami amortyzacji.

Bazując na sprawozdaniu finansowym klubu Arsenal Londyn, warto dokonać porównania wartości drużyny, według niemieckiego serwisu zajmującego się transferami, z wartością kart zawodniczych w bilansie klubu. Na rok 2010 serwis internetowy www.transfermarkt.de wycenił drużynę klubu na ponad 314 mln euro, podczas gdy wartość księgowa kart piłkarskich bez umorzenia wyniosła ponad 122 mln euro. W roku następnym według serwisu była to kwota 324 mln euro (nastąpił wzrost), a według raportu rocznego nastąpił spadek do ponad 117 mln euro. Niniejszy przykład pokazuje, że wartość rynkowa i księgowa drużyny jako wartości kart zawodniczych może być rozbieżna.

7. Przykład wyceny karty zawodniczej

Klub piłkarski Odra SA nabył kartę zawodniczą piłkarza XY w ramach transakcji od klubu Wisła SA za 3 800 000 euro. Wartość karty szacowana jest przez ekspertów na kwotę wyższą o 200 000 euro na moment przyjęcia wartości niematerialnej i prawnej do ksiąg (rok 2011), a długość podpisanego kontraktu to 5 lat. Jednocześnie została zawarta umowa z klubem Warta SA, dotycząca odkupu tej karty zawodniczej po upływie pięciu lat za kwotę wynoszącą 70% przyszłej wartości godziwej gracza, lecz nie mniejszą niż 1 000 000 euro. Odra SA stosuje metodę linową amortyzacji oraz wycenę przeszacowaną wartości niematerialnych i prawnych. Zakłada się, że Odra SA dobrowolnie sporządza sprawozdanie finansowe zgodnie z przepisami międzynarodowymi (MSR) z uwagi na bycie emitentem papierów wartościowych i w związku z tym korzysta z zasad wyceny w nich zawartych (wartość godziwa).

- wartość początkowa po przeszacowaniu: 4 000 000 euro,
- wartość rezydualna: 1 000 000 euro,
- kwota rocznej amortyzacji: $(4\,000\,000 - 1\,000\,000) \div 5 = 600\,000$ euro,
- wartość karty zawodnika XY na dzień bilansowy roku 2011: $4\,000\,000 - 600\,000 = 3\,400\,000$ euro.

Na początku roku bilansowego 2012 dokonano dodatniego doszacowania wartości karty zawodnika do aktualnej wartości rynkowej o kwotę 1 000 000 euro. Spowodowało to uznanie niniejszą kwotą konta: kapitał z aktualizacji wyceny oraz obciążenie odpowiedniej analityki dotyczącej karty danego zawodnika do konta: wartości niematerialne i prawne. Wywołało to zmianę kwoty amortyzacji w roku bilansowym 2012:

- wartość po przeszacowaniu: 4 400 000 euro,
- kwota rocznej amortyzacji: $(4\,400\,000 - 1\,000\,000) \div 4 = 850\,000$ euro.

Pod koniec roku bilansowego 2012 okazało się, że gracz XY doznał ciężkiej kontuzji, która znacznie obniżyła jego sprawność i – co za tym idzie – wartość jego karty (spadek o 1 500 000 euro). Spadek wartości karty zawodniczej uznano w dniu bilansowym za trwałą utratę wartości. Fakt, że w poprzednim okresie bilansowym dokonane zostało uznanie konta: kapitał z aktualizacji wyceny, powoduje, że tym razem należało zapis ten odwrócić w kwocie równej 1 000 000 euro. Pozostała część (500 000 euro) obciążyła konto: pozostałe koszty operacyjne. Natomiast zapis po stronie Ma w kwocie 1 500 000 euro nastąpił na koncie: odpisy aktualizujące wartość.

Wartość bilansowa karty zawodnika XY na koniec roku bilansowego 2012:

$$4\,400\,000 - 850\,000 - 1\,500\,000 = 2\,050\,000 \text{ euro.}$$

W przypadku ustania przyczyny utraty wartości aktywów należałoby odwrócić zapis, co spowodowałoby ponowny wzrost wartości karty zawodniczej w bilansie, przekładający się bezpośrednio na przyrost sumy bilansowej.

Warto zwrócić uwagę na to, jak na przestrzeni lat, dzięki stosowaniu do wyceny wartości godziwej, można obniżyć lub podwyższyć znacznie sumę aktywów klubu sportowego, a przez to ukształtować obraz jego sytuacji ekonomicznej w pożądanym sposób. Dopóki prezentowany obraz nie zostanie uznany za zniekształcony, w wyniku stosowania się do zasady istotności ewentualne nieścisłości w wycenie mogą pozostać niezmienione [Gut 2006, s. 58].

8. Wnioski

Z pewnością warto stwierdzić, że karty zawodnicze w bilansie klubu piłkarskiego należy traktować jako wartości niematerialne i prawne. Międzynarodowe prawo bilansowe pozwala na wybór metody ich wyceny, co znacząco może wpłynąć na obraz sytuacji ekonomicznej klubu i jego pozycję na rynku piłkarskim. W związku z niezwykle dynamiką dotyczącą wartości piłkarzy, należy stwierdzić, że pozycją tą można w granicach prawa ukształtować, przynajmniej do pewnego stopnia,

sumę bilansową. Fakt ten podkreśla znaczenie nowoczesnej funkcji rachunkowości, która polega na dostarczaniu wysokiej jakości informacji finansowej [Tokarski, s. 338-339]. Jej otrzymanie w praktyce nie jest proste i często rodzi kontrowersje, dotyczące chociażby zasadności konkretnej wyceny aktywów. W pozycji pod tytułem *Kreatywna rachunkowość. Falszowanie sprawozdań finansowych* W. Wąsowski traktuje pojęcia rachunkowości kreatywnej i agresywnej jako tożsame – oznaczające fałszowanie sprawozdań. Według opinii autora owe praktyki mają ten sam efekt związany z „oszustwem księgowym, czyli celowym wprowadzeniem w błąd będącym naruszeniem prawa” [Wąsowski 2010, s. 15]. Występowanie manipulacji wyceną jest jednak nieuniknione, gdyż przepisy regulujące pewne niejasności i nieścisłości są generalnie reakcją na ich nadużywanie w praktyce aniżeli ich antycypacją [Wąsowski 2010, s. 15].

Każdy klub piłkarski chcący zajmować się transferem zawodników powinien być świadomy istoty zagadnienia. Karty zawodnicze to składniki aktywów warte z całą pewnością uwagi. Ich wycena jest niezbędna, aby zachowana była zasada rzetelnego i wiernego obrazu. Samo ujmowanie kart zawodniczych w bilansie może w pewien sposób wzmacniać naciski z różnych stron, przykładowo zarządu, na nadmierne naginanie przepisów i poruszanie się na krawędzi prawa w celu uzyskania wymaganego efektu w bilansie. M. Kwiecień [2005, s. 142] stwierdza, że w obecnych czasach „rolę i funkcje rachunkowości determinuje globalizacja rynku kapitałowego, przede wszystkim ochrona interesów akcjonariuszy, a zwłaszcza długoterminowych inwestorów”.

Kwestię istotności transferów należy rozważyć również w kontekście akcjonariatu. Powinno się mieć na uwadze, że spora część akcjonariuszy klubów piłkarskich, prowadzonych w formie spółek akcyjnych, to kibice. W związku z tym wielomilionowe transfery z pewnością stanowią dla części tych osób dowód dobrej kondycji finansowej klubu, a co za tym idzie – dają satysfakcję z dokonanej wcześniej inwestycji czy są silnym emocjonalnym bodźcem do zakupu nowych akcji danej spółki [Comporek 2013, s. 6].

Świat sportu od dłuższego czasu staje się coraz bardziej przesiąknięty światem biznesu, a kapitał i inwestorzy mają priorytetowe znaczenie. Dowodzą tego choćby sprawozdania finansowe klubów sportowych, serwisy internetowe, a w tym niemiecki portal zamieszczający wyceny transferów piłkarskich czy pozycje literaturowe, takie jak *Marketing sportu* autorstwa A. Sznajdera. Implikuje to zatem pełny zestaw narzędzi rachunkowości stosowany w praktyce, obejmujący również subiektywną wycenę wartości księgowej. Należy dodać, że z powodu braku wystarczającej ilości szczegółowych opisów procedur kluby często interpretują indywidualnie przepisy, stosując różne sposoby ujmowania w księgach skutków transferów zawodników [Węgrzyńska 2011, s. 783]. Niemniej jednak etyka i zdrowy rozsądek służb finansowo-księgowych powinny odgrywać w tym miejscu kluczową rolę.

Nie bez znaczenia są również doniesienia o praktykach „prania brudnych pieniędzy” oraz wręcz mafijnych układach w niektórych klubach [Kilian 2012; www.

biznes.interia.pl]. Jak stwierdza redakcja The Economist w artykule opublikowanym 13.07.2013 pod tytułem *Welcome to the beautiful game*, skala nadużyć w tym sektorze jest ogromna i obejmuje manipulacje wartością transferu zawodników. Fakty te dowodzą, jak trudne i ważne zadanie ma przed sobą system rachunkowości w najbliższych latach.

Powyższe rozważania wsparte przykładami weryfikują postawione na wstępie hipotezy: coraz bardziej skomercjalizowany świat sportu w znacznym stopniu upodabnia kluby piłkarskie do jednostek gospodarczych, a wyceniając kartę zawodniczą zgodnie z zasadami prawa bilansowego, można do pewnego stopnia ukształtować obraz ekonomiczny jednostki.

Literatura

- Arsenal Holdings Plc Statement of Accounts and Annual Report 2010/11, <http://www.arsenal.com> (10.06.2013).
- Borussia Dortmund GmbH & Co. Business Report 2010/2012. www.aktie.bvb.de (15.06.2013).
- Cajls W., 2001, *Charakter prawny karty zawodniczej (karty zgłoszenia)*, Sport Wyczynowy 2001, nr 5-6, s. 437-438.
- Comperek M., 2013, *Wpływ transakcji zakupu praw do kart zawodniczych piłkarzy na kształtowanie kursów akcji klubów piłkarskich w krótkim okresie*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, WNUS, Szczecin.
- Gierusz K., 2010, *Pojęcia i przejawy rachunkowości kreatywnej i agresywnej*, Accountica, nr 17.
- Gut P., 2006, *Kreatywna księgowość a fałszowanie sprawozdań finansowych*, C.H. Beck, Warszawa.
- Kilian P., 2012, *Piłka i brudne pieniądze*, www.biznes.interia.pl (27.08.2013).
- Kwiecień M., 2005, *Tendencje rozwojowe rachunkowości*, [w:] Cebrowska T. (red.), *Rachunkowość finansowa i podatkowa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Manchester City Limited Annual Report 2011-12, www.mfc.co.uk (14.06.2013).
- MSR 36, Utrata wartości aktywów, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L L 320/215, IASB
- MSR 38, Wartości niematerialne i prawne, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 320/252, IASB
- MSR 8, Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów; Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej L 320/34, IASB.
- MSRF 320, Istotność przy planowaniu i przeprowadzaniu badania, www.kibr.org.pl/pl/msrf (10.06.2013), IFAC
- MSRF 540, Badanie wartości szacunkowych, w tym szacunków wartości godziwej i powiązanych ujawnień; www.kibr.org.pl/pl/msrf (10.06.2013), IFAC
- Sprawozdanie finansowe Lechia Gdańsk SA za rok 2011, Monitor Polski B, nr 1694.
- Sprawozdanie finansowe WKS Śląsk Wrocław SA za rok 2010, Monitor Polski B, nr 465.
- Sprawozdanie finansowe Zagłębie Lubin SA za rok 2011, Monitor Polski B, nr 1214.
- The Economist, 2013, *Welcome to the beautiful game*, www.economist.com (27.08.2013).
- Tokarski M., 2007, *Rachunkowość kreatywna jako narzędzie zarządzania przedsiębiorstwem w warunkach globalizacji*, [w:] A. Potocki (red.), *Mechanizmy i obszary przeobrażeń w organizacjach*, Difin, Warszawa,
- Wąsowski W., 2010, *Kreatywna rachunkowość. Fałszowanie sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa.
- Węgrzyńska M., 2011, *Identyfikacja, pomiar, wycena i prezentacja wartości niematerialnych i prawnych w sprawozdaniu finansowym na przykładzie klubu sportowego*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, WNUS, Szczecin.

Źródła internetowe

www.transfermarkt.de (20.06.2013).

www.biznes.interia.pl (13.07.2013).

THE INFLUENCE OF PLAYERS' REGISTRATION RIGHTS ON A FOOTBALL CLUB'S BALANCE SHEET

Summary: This article begins with introducing the statement that issues concerning transferring players are vital for a sport club's balance sheet. Its another parts are about formal requirements, pricing, amortization, actualization of value of the transfers in order to provide a comprehensive view on them. Then, the presented information regards manipulating the transfers' value. Finally, the issue of the football transfers is concluded in the context of pricing manipulations with a support of literature. The article contains some information from well-known Polish and foreign football clubs' financial statements as well as an example representing the impact of transfer pricing on the assets value.

Keywords: valuation, players' registration rights, balance sheet.